UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Decima oste[n]dit q[uod] leges imperator[um] vincunt[ur] a canonib[us].

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

fieri: deniq̃ȝ cum in canonica ſcriptura nihil aliud q̄ȝ in diuinis ſcripturis ⁊ legib⁹ inueniatur: diuine ꝯo leges natura cõſiſtant: ptȝ ꝙ quecũq̃ȝ diuine voluntati ſeu canonice ſcripture cõtraria ꝓbãtur, eadem etiam naturali iuri inueniũtur aduerſa. Unde quecũq̃ȝ diuine volũtati ſeu canonice ſcripture ſeu diuinis legib⁹ poſtponenda cenſentur, eiſdē naturale ius preferri oportet. Conſtitutiones ergo vel eccleſiaſtice, vel ſeclares ſi naturali iuri contrarie probantur, penitus ſunt excludende.

Diſtinctio.x.

Conſtitutiones [a] ꝯo principũ eccleſiaſticis cõſtitutiõib⁹ nõ preeminent, ſed obſequũtur. Unde Nicolaus papa ſcribit epĩs in concilio apud conuicinium congregatis.

Lex imperatoꝝ eccleſiaſtica iura diſſoluere nõ poteſt.

Lege imperatoꝝ nõ in oĩbus eccl'iaſticis controuerſijs vtendũ eſt: preſertim cũ inueniaꝶ euangelice ac catholice ſanctioni aliquotiēs obuiare. Item lex impatorum nõ eſt ſupra legē dei, ſed ſubtus. Imperiali iudicio nõ poſſunt iura eccleſiaſtica diſſolui. Ad quod oſtendendum duorum horum ſcȝ Innocentij et Gregorij ſatis ſufficiunt teſtimonia. Sanctus quidem Innocentius in decretali epiſtola ſua ad Alexandrum antiochenũ epiſcopũ ait: Quod ſciſcitaris (inquiēs) vtrum diuiſis [b] imperiali iudicio prouincijs, vt due metropoles fiant: duo metropolitani debeant nominari: nõ viſum eſt nobis ad mutabilitatem neceſſitatum mũdanarũ rerum, dei eccleſiã [c] cõmutari: honoreſq̃ȝ aut diuiſiones [d] perpeti quas pro ſuis cauſis faciendas duxerit imperator. Beatus Grego. ſcribens ad Theotiſtam patricium ait inter cetera: Si (inquit) religionis cauſa coniugia debere diſſolui dicãtur: ſciēdum eſt q̃ etſi hoc lex humana [e] conceſſit, lex tamen diuina prohibuit. Ecce quemadmodum imperiali iudicio non poſſunt eccleſiaſtica iura diſſolui. Ecce qualiter quod lex humana conceſſit: diuina lex prohibuit. Non ꝙ imperatorum leges (quibus ſepe eccleſia vtitur cõtra hereticos [f]: ſepe cõtra tyrannos atq̃ȝ contra prauos quoſcũq̃ȝ defenditur) dicamus penitus renuendas: ſed ꝙ eas euangelicis et apoſtolicis atq̃ȝ canonicis decretis (quibus poſtponende ſunt) non poſſe inferre preiudicium aſſeram⁹. Itē Symmachus papa in. vj. ſynodo.

Nihil qḋ euãgelicis regulis obuiet, impatori agere licet.

ſcripturam et diuinas leges.

Conſtitutiones. ¶ Hec diſt. diuidiꝶ in duas partes: in quarum prima ꝓbat per quinq̃ȝ capitula ꝙ leges principum non preiudicant canonibus. Secũda ibi: Ecce. Joã. de fan. Caſus. Oſtenſum eſt ſupra ꝙ ius naturale p̄fertur cõſuetudini ⁊ conſtitutioni tam eccleſiaſtice q̄ȝ ſeculari. In hac ꝯo. x. diſt. oſtenditur ꝙ cõſtitutio eccleſiaſtica p̄fertur ſeculari cõſtitutioni. et ad hoc inducũtur ſequentia capl'a.

a Conſtitutiones. In hac. x. diſ. oſtendit magiſter ꝙ ſecularis conſtitutio cedit eccl'iaſtice: quia ſacre leges nõ dedignantur ſeq̄ ſacros canones: vt. ij. q. iij. §. hinc colligitur. ex̄ de iud. clerici. †

Lege. ¶ Caſus. Hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima querebaꝶ a Nicolao an legibus imperatoꝝ ſint in oĩbus controuerſijs eccleſiaſticis vtendum. Et rñdet ꝙ non vbi leges videntur canonibus obuiare. In ſecunda ibi: Itē ⁊c. querebaꝶ an lex imperatoris preſit diuine, vt per eaȝ iura eccleſiaſtica diſſoluantur. Et reſpondet ꝙ nõ: ⁊ hoc ꝓbatur duorum auctoritate: ſcilȝ Innocentij ⁊ Grego. Dicit em̃ Innocē. ꝙ in vna ꝓuincia non debet eſſe niſi vnus metropolitanus: cum eccleſia hoc ſtatuat. Un̄ ſi imperator diuidat vnã ꝓuinciam in duas: non propter hoc erũt ibi duo metropolitani. Item ſtatutũ eſt ab eccleſia, vt dicit Grego. vt poſt carnalem cõmixtionē alter cõiugũ non poſſit ad religionē trãſire ſine cõſenſu alterius. ſed lex ſecularis ſtatuit cõtrariũ. ſed ſtatutũ eccleſie preualet: q̃ etſi lex hũana cõceſſit, lex tñ diuina ꝓhibuit. In tertia ibi: Non ꝙ. circa fi. diciꝶ ꝙ bene vti poſſumus legibus vbi canonibus non contradicunt.

b Diuiſis imperiali iudicio ꝓuincijs. Impator diuidit ꝓuincias: vt. ff. de offi. aſſeſ. ſi eadem. ⁊ papa epãtus diuidit: ⁊ vnit epĩs eccl'ias: vt ex̄ de exceſ. prela. ſicut vnire. Quid autē iuris ſit dum vniuntur vel diuiduntur: no. xvj. q. j. poſtq̃ȝ. ⁊. c. ⁊ tpis. Licet ergo imperator diuidat vnã ꝓuinciã in duas, non ideo erũt due metropoles: vt h: et. cj. di. puenit. Et eſt h argu. ꝙ ſi priceps legitimat aliquē in tpalib⁹, non ideo eſt legitimat⁹ in ſpũalib⁹: ex̄ qui fi. ſint legi. p venerabilez. niſi vbi princeps reſtituit aliquē q̄ fuit infamis ratiõe paterni criminis: vt vj. q. j. §. verum.

c Eccleſiã. Eccleſia nõ aſtringiꝶ mũdanis legibus: xxxiij. qõe. ij. inter. nec etiã de reb⁹ eccleſiaſticis poteſt impator legē condere: vt. xcvj. diſt. bene. † niſi hoc eccl'ia petat: vt. xvij. diſt. §. hinc etiã. et niſi in eccl'ia priuilegium ſtatuat aliquid: vt. xvj. qõ. j. gñaliter. et. qõ. iij. nemo. Joan.

d Diuiſiones. Arg. ꝙ epĩs inuito plebano nõ p̄t diuidere parochiã ei⁹ nec pap. inuito epõ diuidere epãtũ: vt xvj. q. j. mil't. qḋ ei ē vnũ, diuidi nõ p̄t vt. xxiij. q. j. loq̄t. et. c. ſchiſma. Joã. Sed credo ꝙ pa. h⁹ poſſit facere ex cã, ⁊ etiã epĩs ‡ vt in eadē decret. ſicut vnire. Bar.

e Lex hũana. vt habes. xxvij. q. ij. ſunt qui dicunt. Sed mirũ eſt cum Juſtinianus fuerit valde catholicus ipator, qual'r illud ſtatuerit ꝯ legē dñi: cuȝ dñs dixerit ꝙ ob ſolã cãȝ fornicatiõis mulier poſſit ſeparari a viro: vt. xxxij. q. ij. quos de⁹. Sȝ dic (vt q̄dã dicũt) ꝙ ignorãter fecit: et ideo veniã meruit: vt. s. viij. di. cõſuetudo. Uel errauit ſicut Hiero. vt. xxvj. di. c. j. Uel iõ pmiſit ‡ hoc vt q̄uia vitarēt ſicut vſuras pmiſit vt vitarēt rapinas: ⁊ cõiugia pmiſit diſſolui, vt vitareꝶ vxoricidiũ. xxxiij. q. ij. ſi qḋ verius.

f Cõtra hereticos. Et ſic vtor ꝓ me q̄ nõ vtor ꝯ me. j. xxxvij. diſt. ſi qḋ veri. e. ij. q. vij. ſi hereticus, et ſic eſt ꝯ

Canones preferãtur legib⁹.

† Cõc. tex. l. leges ſacratiſſime. cuȝ cõcord. vulga. C. de legibus.

NOn licet[a] imperatori vel cuiq; pietatem cuſtodienti aliquid contra diuina mandata preſumere: nec quicq; qd euangelicis vel propheticis aut apoſtolicis regulis obuiet, agere. Item Felix papa loquitur principi.

In eccleſiaſticis cauſis regia voluntas ſacerdotibus eſt poſtponenda.

CErtum eſt[b] hoc rebus veſtris eſſe ſalutare, vt cuz de cauſis dei agitur, iuxta ipſius conſtitutionē regiam voluntatē ſacerdotib9 chriſti ſtudeatis ſubdere, non preferre: ⁊ ſacroſancta[c] per eoꝝ preſules potius diſcere q̄ docere: eccleſiaſticā formam ſequi: nō huic humanitus ſequēda iura prefigere: neq; in eius ſanctionibus velle dominari cuius[d] clementie deus voluit tue pie deuotionis colla ſubmittere[e]: ne dū menſura[f] celeſtis diſpēſatio[n]is exceditur, eatur in contumeliam diſponentis. Idem.

Bonis moribus ⁊ decretis romanoꝝ pontificū, cōſtitutiones contraire non poſſunt.

COnſtitutiones contra canones ⁊ decreta preſulū Romanoꝝ vel bonos mores[g] nullius ſunt momenti.

Item Nicolaus papa.

Que ſacerdotum ſunt, regibus vſurpare non licet.

IMperium veſtrum ſuis reipublice quotidianis adminiſtrationibus[h] debet eſſe cōtentum: non vſurpare que ſacerdotibus domini ſolū conueniunt.

Item Gregorius Nazianzenus imperatoribus Conſtantinopolitanis.

Tribunalia regum ſacerdotali ſunt poteſtati ſubiecta.

SVſcipitis ne libertatē[i] verbi? libenter accipitis[k] q̄ lex Chriſti ſacerdotali vos ſubijcit poteſtati, atq; iſtis tribunalibus ſubdit. Dedit enim et nobis poteſtatem: dedit et principatum multo perfectiorem[l] principatibus veſtris. Aut nunquid iuſtum vobis videtur ſi cedat ſpiritus[m] carni[n]: ſi a terrenis celeſtia ſuperentur: ⁊ ſi diuinis preferantur humana?

Ecce q̄ conſtitutiones principum eccleſiaſticis legib9 poſtponende ſunt. vbi autem euangelicis atq; canonicis decretis non obuiauerint, omni reuerentia digne habeantur.

Vnde Auguſtinus ait in dialogo contra Petilianum.

Leges imperatoꝝ in adiutoriū eccleſie licet aſſumere.

SI in adiutorium[o] veſtrum terreni imperij leges aſſumendas putatis: non reprehendimus.

Nam fecit hoc Paulus cum aduerſus iniurioſos Romanum ciuem[p] ſe eſſe teſtatur.

Item Cyprianus Iuliano imperatori.

Reges pontificib9 p eterna vita, et pontifices regibus pro temporalibus indigent.

---

xx. diſt. ſi romanoꝝ. in fi. iiij. q. iij. §. item ſi qs teſtibus.

a NOn licet. Ar. ɔtra iſtas leges q̄ p̄mittūt vſuras exigere. argu. xj. q. j. c. quicūq; lite. ⁊ ix. diſ. ca. j. ver. quicūq;. ⁊ xcvj. diſt. bene. xj. q. iij. qui omnipotentē. xxv. q. j. oē qd. ⁊ c. nulli. ⁊ c. generali. xxiij. q. viij. conuenior. arg. ɔ̄ di. lxiij. c. adrian9. ij.

Sed illo et permiſſione eccl'ie.

CErtū. ¶ Caſus. Impa. volebat preeſſe rebus eccl'iaſticis: et prelatis eccleſiarū obedire nolebat: quē papa docet eccleſie debere colla ſubmittere, ⁊ non velle ei9 ſacerdotibus dn̄ari: ne ſi ɔ̄ fiat, eatur in contumeliā creatoris.

b Certum eſt. hoc. c. ⁊ c. ſuſcipitis. ⁊ c. quoniā. loquuntur quaſi de eadē materia.

c Et ſacroſancta. i. precepta.

d Cuius. ſcilicet eccleſie.

Impator inferior eſt epo.

e Submittere Impator em̄ fili9 eſt eccl'ie, nō p̄ſul: vt. xcvj. diſt. ſi. imperator. ⁊ inclinabit caput ſuū epis vt. lxiij. diſt. valentinian9, et excōicari poteſt ab epo: vt xviij. di. qm̄ qdē. et xcvj. diſt. duo.

f Menſura. i. dum impator excedit menſurā ſuā.

Caſus duoꝝ hoꝝ. c. plan9 ē

COnſtitutiones. Nunqd ergo legibus ſemper derogat p canones? Abſit, niſi q̄ ad cauſas ſpirituales. ⁊ hoc ē qd dr̄ de cōſe. diſt. iij. celebritatem. ibi, alia eſt rō cauſarū ſecularium, alia diuinarū. argu. ɔ̄. e. c. j. vtrūq; em̄ ſuo mō rōnabiliter ɔſtitutum eſt, ſed diuerſo modo. arg. ɔ̄. e. certuz. Nec papa pōt leges tollere, niſi quo ad ſuum forum. Imperiū em̄ et ſacerdotium ex eodem principio prodierūt: vt in auk. quō oporteat epos. in prin. col. j. arg. ɔ̄. e. diſt. qm̄. Sz hoc non credo: vt extra de preſcrip. quoniā omne.

Impliū ⁊ ſacerdotium et eodē procedunt. Iuramētū ɔ̄

g Mores. nec iuramentū obligat contra bonos mores: vt extra de iureiur. quemadmodum. ⁊ ff. de lega. j. ſi quis inquilinos. §. vlti.

h IMperium. Adminiſtrationibus. Diſtincta eſt em̄ poteſtas ſua a prāte pōtificali: vt. j. e. qm̄. et xcvj. diſt. cum ad verum. Alioquin ſi vſurpat eoꝝ officia, lepra percutitur: vt Ozias. ij. q. vij. §. itē dauid. Tamen inuenitur q̄ reges conferunt decanatus: vt extra de conſue. cum inter. in parte deciſa. Ioan.

bonos mores nō obligat.

Impator lepra percutit ſi officiuz ſacerdotale vſurpat.

SVſcipitis. ¶ Caſus. Imperatores conſtantinopolitani volebant ſuas cōſtitutiones preferri eccleſiaſticis: contra quos inuehit Grego. naziāzenus: et dicit q̄ maiorē principatū dedit xp̄us preſulib9 eccleſiaꝝ ⁊ perfectiorē, q̄ ipſis imperatoribus vnde ſi legē ſuſcipiunt ieſu xp̄i, poteſtati eccl'ie ſubijci debent: cuz ſp̄us carni preferatur: ⁊ lex diuina preferatur humane.

i Libertatē. i. verbum predicationis. ij. pe.

k Accipitis. id eſt accipere debetis.

l Perfectiorem. vt. xcvj. diſtin. duo ſunt.

m Spiritus. id eſt eccleſiaſtica cōſtitutio.

n Carni. id eſt ſecl'ari cōſtitutioni.

Ecce q̄. ¶ Hec eſt ſecunda pars diſtinctiōis, in qua probatur per ſeptem capitula q̄ quando leges non contradicunt canonibus, amplectende ſunt. Archidiaconus.

Actu. xxij. f.

Caſus. §. per ſe patet.

SI in adiutorium. ¶ Caſus. Petilian9 defendebat ſe legib9 contra Auguſtinum et alios catholicos. Auguſtinus de hoc ipſum non reprehendit: quoniam et Paulus hoc fecit, cum teſtatur ſe eſſe ciuem Romanum.

o Si in adiutorium. Hoc ideo dicit, quia non ſunt allegande leges niſi in defectum canonū: vt extra de no. ope. nun. intelleximus.

Id eſt in cauſis eccleſiaſticis recipiēde.

p Ciuē. Ciuem romanū appellat ſe: q: pr̄ ei9 ſocie

Ad hoꝝ intelligẽtiã ſci as ꝙ gl. ij. ti.iij. dicit ſic Penu la veſt erat cõſularẽ ꝙ induebant cõſules ĩgrediẽtes curiam.

taẽ ꝯcerat cũ romanis: ⁊ in ſignũ fuit data ei penula.

a ¶ Uoniã. ¶ Caſus. Julianus imperator vendicabat ſibi imperiũ ⁊ põtificatũ: qḋ locum habuit in vete ri teſtamento. Ideo dicit Cyprianus ꝙ poſtq̃ xp̃s venit ſic officia vtriuſq; ptãtis diſcreuit, vt imperator terre nis, pontifex celeſtibus preſideret: ne ꝓpter duplicez ptãtem homo ſuperbiẽs rurſum ad inferna demergat: ſed cũ opus eſt, altera ptãs viciſſim alterã ſubleuaret. Idẽ caſus eſt.xcvj di.cum ad verum.

a ¶ Qm̃. hoc.c. eſt ps illiꝰ.xcvj. diſtin.cũ ad verũ.

b ¶ Dei ⁊ hoĩm. i. diuine ⁊ humane nature. de ꝯſe.di.ij in xp̃o pater.

c ¶ Sic actibus. ſcz ipſoꝝ officiorũ. Quedam eñ fecit tãq̃ imperator, cũ vendentes ⁊ ementes flagellando de tẽplo eiecit.j.q.iij. ex multis.⁊.c. vendentes. Quedã vt ſacerdos, cũ ſeipm̃ obtulit hoſtiã diſcipulis ſuis dicens. hoc eſt corpꝰ meũ ⁊c. de cõſe.di.ij. ſacerdos. Sed ꝯtrariũ ꝓbatur per authoritatẽ iſtã: ſcilz ꝙ deꝰ noluit ea eſſe diſtincta: cũ per ſeipm̃ vtriuſq; poteſtatis actus exercuit? Rñ. hoc ideo fecit, vt oſtẽderet ꝙ vtraq; poteſtas ab eo ꝓceſſit, non ꝙ vna perſona illa duo officia exerceat, vel gerere debeat. hec enim duo dona imperiũ ⁊ ſacerdotium ab eodem principio ſunt: vt in auſ. quomodo oporteat ep̃os. in princi. col.j.

ij. ad Ti. ij.

Chriſtꝰ fuit ĩpator ⁊ ſacerdos.

Q Uoniã [a] idem mediator dei ⁊ hominum [b] homo chriſtus Jeſus ſic actibus [c] ꝓprijs, ⁊ dignitatibus diſtinctis officia poteſtatis vtriuſq; diſcreuit [d] propria, volens medicinali humilitate hominum corda ſurſum efferri, non humana ſuperbia rurſus in inferiora demergi: vt etiaz chriſtiani imperatores pro eterna vita pontificibꝰ indigerẽt: ⁊ pontifices pro curſu [e] tẽporaliũ tm̃ modo rerũ imperialibꝰ legibꝰ vterentur: quatenꝰ ſp̃ualis actio a carnalibꝰ diſtaret incurſibus: et deo militans minime ſecularibꝰ negocijs ſeſe implicaret: ac viciſſim ne ille rebus diuinis preſidere videretur q̃ eſſet ſecularibus negotijs implicatus. Item Leo.iiij. Lothario auguſto.

¶ Leges imperatorũ cuſtodiri oportet.

D E capitulis vel preceptis imperialibus veſtris, veſtrorũq; etiaz pontificum [f] predeceſſorũ irrefragabiliter cuſtodiẽdis ⁊ cõſeruandis: q̃ꝫto valuimus et valemus xp̃o ꝓpitio, et nunc, et in euum nos conſeruaturos modis omnibus profitemur: ⁊ ſi fortaſſe quilibet aliter vobis dixerit, vl̃ dicturus fuerit: ſciatis eum ꝓ certo mendacem [g]. Item Jo. viij. ludouico imperatori.

¶ Regis authoritate diſſolui tur quod contra eam fit.

U Ides fili chariſſime q: quicquid contra leges accipitur: per leges diſſolui [h] meretur.

Item Gelaſius Rufino et Apuli epiſcopis.

¶ Leges principum, aut regulas patrum contemni non licet.

Q Uis autem leges principum, aut regulas patrum, aut admonitiones paternas dicat debere contemni [i]: niſi qui impunitum ſibi tantu[m] exiſtimet tranſire conmiſſum?

Item Theodorico regi.

¶ Seruent ab oĩbus roma-

appellatur ad papam: q: hoc fit ꝓpter defectũ iudicis ſecularis: vt exprimit extra de foro cõpe. licet, ſed facit ad petitionẽ regis. Nã etiã vacãte imperio ſupplet defectum imperij: vt extra de foro compe. licet.

e ¶ Pro curſu. Arg. ꝙ in matrimonio et ceteris cauſis ſp̃ualibꝰ nõ ſit vtẽdũ legibꝰ imperialibꝰ. Sz ꝯtra.xv. q.v. ad ſedez. Dic ergo ꝙ illud tantũ modo determinat illḋ verbũz temporaliũ: ſed non illud verbuz vterentur: vt ſicut ſpirituales cauſe ad iudicẽ ſecularẽ nõ ptinent, ſic nec cauſa ſãguinis ad eccleſiaſticuz: vt.j.xxiij. q.viij. ſeptem principes. et.c. his a q̃bus.

D E capitulis. ¶ Caſꝰ. Lothariꝰ audiuerat ꝙ Leo papa nolebat leges ſeruare imperiales, vñ interrogauit de hoc papã an eſſet verũ quare Leo ſcribit ei et dt ꝙ ipſe vult leges obſeruare irrefragabiliter: et q̃ aliter dicit, mendax eſt.

f ¶ Pontificum. Imperatores eñ olim pontifices appellabanſ: vt.xxj. diſt. cleros.

g ¶ Mendacem. Ex magna humilitate hic loquitur, ſicut alibi.j.ij. queſtione. vij. nos ſi incompetenter.

h U Ides. Diſſolui.j.xxv.q.ij. imperiali. hec regula ſuppletur per aliã regulã, ꝙ principali deſtructo deſtruitur acceſſoriũ, ⁊ om̃e qḋ ſequitur ex eo: vt extra de fide inſtru. inter dilectos. in fi. ſed hec regula multas recipit inſtantias. contra legem eñ fit ſi contrahit poſt ſimplex votũ: tamẽ cõtractꝰ tenet: vt.xxvij.q.j. nuptiarũ. Itẽ ꝓhibetur ne ſententia ferat ſub conditione: tamen ſi lata fuerit, tenet: vt.ij.q.vj.§. biduum. circa prin. Item ꝓhibetur ne ep̃s cõſecret alterius eccleſiã: tñ ſi conſecrauerit, tenet conſecratio: vt.vij.q.j. ep̃s in dioceſi. Sed dic ꝙ hec regula intelligitur de talibus vbi eſt perpetua cauſa prohibitionis, ſcilicet ne filius contrahat cum matre. Uel dic ꝙ merentur diſſolui, niſi vbi per conſtitutionem aliam tolerarentur. Argu. contra.xlv. di. de iudeis. ſed hoc in fauorem fidei. ff. de reli. ⁊ ſumpt. fu. ſunt perſone.

i Q Uis autem. Contemni. qui contemnit leges, peccat: non tamen omnis peccat qui non paret legibus, vbi de conſilio loquuntur: vt.xiiij.q.j. quiſquis. et ſic aliud eſt contemnere: ⁊ aliud eſt non parere. Joan.

d ¶ Diſcreuit. Cum ergo ptãtes iſte ſint diſtincte, eſt hic ar. ꝙ imperiũ non habet a papa, ⁊ ꝙ papa nõ habet vtrũq; gladiũ. nã exercitꝰ facit imperatorẽ: vt.xciij. diſt. legimus. ⁊ imperiũ a ſolo deo habet: vt.xxiij.q.iiij. queſitũ. alioquin ſi ab ipſo haberet, licite appellaret in tẽporalibꝰ ad iõm: qḋ ꝓhibet Alexã. ⁊ dicit ꝙ illa nõ contingunt ſuã iuriſdictionẽ. ex̄ de ap. ſi duobꝰ. ⁊ extra qui filij ſint legi. cauſã. ⁊ ca. lator. Itẽ eccleſie ſoluunt tributuz imperatori: vt.xj.q.j. magnũ. Sed cõtra, ⁊ celeſtis ⁊ terreni imperij iura ſunt ei conceſſa: vt.xxij. di.c.j. Item imperator iurat pape: vt.lxiij. di. tibi dño. ⁊ papa deponit imperatorẽ: vt.xv.q.vj. aliꝰ. Itẽ ipſe trãſtulit imperium de oriente in occidentẽ. extra de elec. venerabilem. Ego credo poteſtates eſſe diſtinctas, licet papa q̃nq; vtranq; poteſtatem ſibi aſſumat: ſcz cũ legitimat aliquẽ in ſpiritualibus ⁊ tẽporalibꝰ: vt extra qui fi. ſint legi. per venerabilem. ſed illud fuit ad petitionem regis, q̃ hoc ipm̃ fecisse potuit: vt ibi dicitur. Necob. ꝙ a ſeculari iudice

Ad hoc.xxiij.q.iiij q̃ſitũ. Papa an habeat vtrũq; gladiũ. ij. vbi de hoc in glo. ſic ptz. ⁊ deinde di. notauit. in glo.ij.

nouum principum leges.

Certum eſt magnificentiā veſtrā leges romanorū principū quas [a] in negocijs [b] hominū cuſtodiendas eſſe preceperit, multo magis circa reuerentiā beati Petri apl'i pro ſue felicitatis augmento velle ſeruari. Item leo quart⁹ lothario auguſto.

¶ Romana lex nullius temeritate debet corrumpi.

Veſtrā flagitamus clementiam, vt ſicut hactenus romana lex viguit abſq; vniuerſis procellis: et que pro nullius [c] perſona hominis reminiſcitur [d] eſſe corrupta: ita ⁊ nunc ſuum robur propriūq; vigorem obtineat.

¶ Diſtinctio xi.

Quod vero [e] legibus conſuetudo cedat, Iſidorus teſtaṫ dicens in ſynonymis libro .ij.

¶ Prauus vſus ratione ſuperatur et lege.

Vſus [f] authoritati [g] cedat: prauum vſum ⁊ lex et ratio vincat [h]. Item Nicolaus papa Michaeli imperatori. ¶ Non poteſt ſtatutis pontificuz conſuetudo cuiuſq; refragari.

Conſequens eſt [i] vt q̄d ab huius ſedis rectoribus plena [k] authoritate ſancitur, nullius cōſuetudinis [l] prepediente occaſione ꝓprias tāntummodo ſequendo voluntates remoueaṫ: ſed firmius atq; inconcuſſe teneatur.

Item Julius papa.

¶ Non ē a conſuetudine romane eccleſie mēbris diſſentire.

Nolite errare fratres mei chariſſimi: doctrinis varijs et extraneis nolite abduci: ⁊ inſtituta apl'orū ⁊ apoſtolicorū virorū canoneſq; habetis: his fruimini: vt freti eis contra cuncta inimicorum iacula perſiſtere valeatis. Satis enim indignum eſt quemq; vel pontificū vel ordinum ſubſequentium hanc regulam refutare, quam beati Petri ſedē ⁊ ſeq̄ viderit, ⁊ docere [m]. Multum em̄ conuenit vt totuz corpus eccleſie in hac ſibi obſeruatione concordet: que inde authoritatē habet vbi domin⁹ toti⁹ eccleſie poſuit principatū. Item Codice lib. viij. tit. que ſit longa conſuetudo.

¶ Non pōt vſus ⁊ cōſuetudo legem ⁊ rationem vincere.

Conſuetudinis vſuſq; longeui non vilis authoritas eſt: verum non vſq; adeo valitura mometo vt aut

Certum eſt. ¶ Caſus. Quidā nolebant ſeruare leges in negocijs clericorū, ſed in negocijs laicorum bene ſeruabant. De hoc ſcribit papa regi Theodorico q̄ ſi leges ſeruantur in negocijs laicorū: multo fortius debent ſeruari in negocijs clericorum.

a ¶ Quas. id eſt quia eas.

b ¶ In negocijs. hoc vult dicere, q̄ ex quo leges ſeruātur in negocijs laicoꝝ: multo fortius ſunt ſeruāde in negocijs clericorum, niſi obuient canonicis inſtitutis.

Veſtrā. ¶ Caſus. Quidaz nolebāt leges ſeruare, vt poſſent alios licentius offendere. Quare papa ſcribit Lothario et rogat eū vt faciat leges obſeruari ſicut ſunt hactenus obſeruate.

c ¶ Que ꝓ nulli⁹. Q:in nullius pſona omittenduz eſt q̄d ſtatutis generalibus cōtineṫ: vt lxj. diſt. miramur.

d ¶ Reminiſciṫ. paſſiue.

j. pars. Quod vero. Caſus. Hec diſti. diuiditur in duas partes. In prima ꝓbat Gratian⁹ q̄ cōſuetudo cedit legi. Scd'a ibi, Cum vero. Joā. de fan.

¶ Caſus. Supra in octaua diſtin. dictū eſt q̄ cōſuetudo cedit iuri naturali. nunc aūt dicit q̄ conſuetudo cedit diuine ⁊ humane conſtitutioni, et intelligūtur ca. vſq; ad §. cū vero. q̄d praua ꝯſuetudine reliqua vſq; ad finem de bona.

Cōſuetudo duplex eſt. e ¶ Quod vero. Hic intitulaṫ .xj. diſt. in qua d'r q̄ ꝯſuetudo praua cedit legi tā eccl'iaſtice q̄ ſeculari. Sed not. q̄ cōſuetudo quedā eſt gn̄alis: q̄dam eſt ſpecialis. Specialis, vt .j. ea. di. catholica. ⁊ .xij. diſt. illa. Gn̄alis eſt q̄ vniuerſaliter ꝯſenſu oīm eſt approbata, ⁊ omnes aſtringit: ⁊ hec tanq̄ canō vl' tanq̄ lex eſt obſeruanda, vt .j. e. eccleſiaſticaruz. ⁊ .c. q̄s neſciat. Spālis ſiue particularis eſt illa que hoīes alicui⁹ loci aſtringit, ⁊ in eodē loco hz legis vigorem: vt .j. e. diſt. catholica. niſi ſit onerosa: vt .xij. diſ. oīa. lxviij. diſ. corepi. vel niſi pariat occaſionē malignandi. tūc em̄ reijciṫ. ar. xij. di. nos cōſuetudinem. Olim em̄ donatiſte de facili recipiebanṫ, ⁊ de cōſuetudine ad primariā promouebanṫ: q̄d abolitū eſt: q: heretica prauitas inde minus cauebaṫ. vel niſi ſit ꝯ̄ria conſtitutioni: vt .j. e. c. ij. ⁊ iij. Et niſi cōſuetudo ſit ꝓdita ex illis cauſis vt .j. xxix. di. ſcieñ. i. Vel niſi princeps ꝯſentiat: vel niſi ſit ſup̄ tali articulo q̄ indifferens eſt: vt .j. ꝓxi. di. illa. Hug. Sed melius diſtingue vt dixi. ſ. viij. diſt. frustra. Jo.

Ad hoc cōcor. placen. dicēs conſuetudinē legi ꝯ̄riā nō tollere ius cōe i eo municipio vbi obtiet: niſi de ꝯſenſu principis. ar. ff. de ſepul. vio. l. iij. §. diuus. Heb. xiiij. d

f ¶ Vſus. malus.

g ¶ Authoritati. ſcripte.

h ¶ Et ratio vincat. vt .ſ. diſti. viij. veritate. Jo.

Conſequens. ¶ Caſ⁹. Ignati⁹ pr̄iarcha cōſtantinopolitanus iniuſte fuit a ſuis ſuffraganeis depoſit⁹ fauore michaelis imp̄atoris ⁊ authoritāte: ſed nicolaus papa eū rep̄hēdit ſe ꝓpter conſuetudinē excuſantē, dicens q̄ nulla cōſuetudo pōt ipedire quin illud q̄d ſtatuiṫ a papa: incōcuſſe ſeruetur.

i ¶ Cōſequēs eſt .i. conueniens.

k ¶ Plena. Pape authoritas plena eſt: alioꝝ ep̄orū ſemiplena eſt: q: ipſi ſunt in partē ſolicitudinis vocati nō in plenitudinez poteſtatis: vt .ij. q. vj. decreto ⁊ .c. qui ſe ſcit. Ptās pape ⁊ ep̄oruz diuerſa eſt.

l ¶ Cōſuetudis. Niſi talis ſit cōſuetudo q̄ poſſit p̄iudicare iuri: vt no. ſ. viij. diſ. fruſtra. Joan.

Nolite. ¶ Caſus. Quidaz ep̄i deſerentes regulaz ro. eccle. varijs doctrinis ⁊ cōſuetudinib⁹ multū ex̄neis abducebantur: quos iulian⁹ papa rep̄hēdit dicēs eos ſeruare debere regulaz quā ſedē bt̄i Petri ſeq̄ videāt ⁊ docere: vt inde authoritatē habeāt, vbi dn̄s poſuit principatū.

m ¶ Et docere. Patet hic q̄ nō ſemper conſuetudinem Ro. ec. tenemur ſequi: niſi ipſa precipiat eā eſſe ſeruandam: vt .j. e. c. vl. multa em̄ ſeruat ro. ec. que alie non ſeruant: vt .xxxj. diſt. aliter. ⁊ de cōſecra. diſt. iiij. de trina. et diſt. j. de hymnis. Cōſuetudo romana nō ſemper eſt ſuāda.

Conſuetudinis. ¶ Caſus. Dicitur hac lege q̄ magna eſt authoritas conſuetudinis, ⁊ non vilis: verumtamen nō eſt tante authoritatis vt generaliter vincat rationē, aut legē; ſed tm̄ in eo loco in quo obſeruatur

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN